

Метод проектів як основа професійної підготовки вчителя трудового навчання

Анотація. Розкрито зміст поняття педагогічної технології в навчально-виховному процесі вузу. Обґрунтовано необхідність використання методу проектів у трудовому навчанні. Звернуто увагу на особливості розвитку творчих здібностей студентів у процесі проектно-технологічної діяльності. Висвітлено основні аспекти успішної реалізації проектно-технології в процесі підготовки майбутніх учителів трудового навчання.

Ключові слова: метод проектів, педагогічні технології, трудове навчання, проектно-технологічна діяльність.

Abstract. The content of the concept of pedagogical technology in the educational process of the university is revealed. The necessity of using the method of projects in labor education is substantiated. The attention is paid to the peculiarities of development of creative abilities of students in the process of design and technological activity. The main aspects of the successful implementation of the project technology in the process of training future teachers of labor education are highlighted.

Keywords: project method, pedagogical technologies, labor training, design and technological activity.

Постановка наукової проблеми. Соціальні, економічні та політичні перетворення у нашій державі зумовлюють необхідність своєчасного й адекватного реагування на них систем освіти, важливою ланкою якої є трудова підготовка молоді. В умовах, коли школа реформується згідно з потребами суспільства та євроінтеграційними тенденціями, беззаперечно стає необхідність уточнення та подальшої розробки теоретичних і практичних засад підготовки майбутнього вчителя трудового навчання, яка нині дещо відстає за темпами і не встигає реагувати на ті зміни, що відбувається в системі сучасної шкільної освіти.

Реалізація змісту чинної шкільної програми з трудового навчання мають бути спрямованою на формування та розвиток принципово нових рис особистості школяра, перехід від пасивного до активного опанування навчальних матеріалом, зміну «ремісничого» формування умінь і навичок на творчо осмислений процес підвищення своєї майстерності, використання креативного підходу у вирішенні поставлених завдань.

Ознайомлення з навчальним процесом багатьох педагогічних вищих закладів освіти України свідчить, що в них поступово відбуваються зміни в підходах до підготовки студентів щодо реалізації діючої програми з трудового навчання. Хоча ще М. Скаткін писав, що вчителі, як правило, навчають учнів так, як учили їх самих [1, с. 117]. Ось чому найкращий спосіб ввести у шкільну

програму зміни, нові форми та методи викладання, нові технології полягає в тому, щоб застосовувати ці технології на заняттях з майбутніми вчителями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Практичне вирішення проблеми розвитку педагогічних технологій у вузах України потребує подальших досліджень, вивчення та узагальнення досягнень сучасної психолого-педагогічної науки. Питання, що стосуються педагогічної освіти, розглядалися багатьма авторами, причому з різних позицій : її неперервності (А. Алексюк, О. Мороз, В. Сластьонін та ін. [2; 3], формування й розвитку педагогічної майстерності, творчості (В. Моляко, В. Паламарчук та ін.[4; 5]) тощо.

Загальновідомо, що поняття «технологія» міцно увійшло в суспільну свідомість і стало своєрідним відображенням наукового та практичного мислення, домінуючою характеристикою діяльності людини, а це означає перехід на якісно новий ступінь ефективності, оптимальності, науковості.

Аналіз опублікованих праць свідчить про недооцінку окремих науковцями ролі та значення запровадження інтенсивних педагогічних технологій у педагогічному вузі, а також про те, що цей напрямок науки ще недостатньо розвинений і потребує подальших досліджень.

Мета статті – показати можливі методичні прийоми впровадження методу проектів у професійному підготовку майбутнього вчителя трудового навчання

Виклад основного матеріалу. Метод проектів – це система навчання, гнучка модель організації навчального процесу, орієнтована на творчу самореалізацію особистості учня, розвиток його інтелектуальних і фізичних можливостей, волевих якостей і творчих здібностей у процесі створення під контролем вчителя нових товарів і послуг, що володіють об'єктивною чи суб'єктивною новизною та мають практичну значущість. Він ґрунтується на розвитку пізнавальних навичок учнів, умінь самостійно конструювати власні знання й орієнтуватися в інформаційному суспільстві, продуктивно мислити. Інакше кажучи, під методом проектів розуміють спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми – технології, яка повинна завершитися реальними практичним, належно оформленим результатом [6, с. 66-67].

Детально особливості реалізації проектно-технологічної системи навчання розкрили О. Коберник, В. Бербец, В. Сидоренко, С. Ящук [7]. Вони пропонують такі основні етапи проектування та їх зміст:

1. Організаційно-підготовчий етап (постановка й усвідомлення проблеми, можливостей її вирішення обґрунтування актуальності проблеми, пошук аналогів, аналіз банку ідей та інформації, попередній аналіз знайдених конструкцій, визначення переваг і недоліків конструкцій, вибір оптимального варіанта).

2. Конструктський етап (остаточний вибір варіанта конструкції об'єкта, розробка проміжних і остаточних ескізів конструкції, визначення розмірів та взаємного положення всіх елементів виробу і способів з'єднання, вибір конструкційних матеріалів, розробка технології виготовлення, здійснення елементарного економічного аналізу та маркетингового дослідження).

3. Технологічний етап (уточнення технологічного процесу та безпосереднє виготовлення спроектованого виробу).

4. Завершальний етап (випробування конструкції, перевірка розмірів та інших параметрів, додатковий економічний аналіз, підготовка до захисту і захист проекту).

Під проектом розуміють самостійна творча завершена робота, виконана під керівництвом педагога. Робота над проектом включає складання обґрунтованого плану дій, який формується й уточнюється впродовж усього періоду виконання проекту, елементи діяльності з маркетингу (вивчення попиту і пропозиції), конструювання, технологічне планування, наладку устаткування, виготовлення виробів і їх реалізацію. У завдання проектування входить також економічна й екологічна оцінка виконуваних робіт.

Майбутнього вчителя вчимо, що проект на уроках трудового навчання включає такі основні компоненти: визначення потреб – учні самостійно або спільно з учителем виявляють актуальну потребу, що вимагає розв'язання; написання короткого формулювання завдання – визначається мета проекту і в короткій формі записується завдання з розробки і виготовлення виробу; проведення досліджень і аналіз їх результатів – досліджуються потреби людини, якій призначений виріб, що розробляється, аналоги, що є на ринку, технології виробництва у промисловості, можливий спосіб виробництва у шкільних умовах, доступність матеріалів і устаткування; розробка вимог до проектного виробу – складається детальний перелік критерії, яким повинен відповідати виріб, що розробляється, для того, щоб бути якісним; вироблення первинних ідей – учні виробляють ідеї стосовно розв'язання означеної проблеми, виконують малюнки, ескізи і супроводжують їх своїми коментарями; вибір і опрацювання кращої ідеї – представлені ідеї оцінювання стосовно критерії, вказаних у вимогах, і вибирається краща, яка детально опрацюється (проводиться конструювання і моделювання, розробка технології виготовлення, економічні розрахунки, екологічна оцінка); планування і виготовлення виробу – учні планують процес виготовлення, набувають необхідних умінь роботи з матеріалами і виготовляють розроблені вироби; перевірка виробу і оцінка результатів проекту – учні проводять випробування, оцінку виробу відповідно до вироблених вимог і самооцінку всього процесу проектування.

Виконуючи творчі проекти під час навчання у ВНЗ, майбутні вчителі опановують основи проектування, технології, комунікації та рефлексії, вчаться набувати нових знань і вмінь, а також інтегрувати їх. Навички роботи з матеріалами, інструментами, інформацією студенти одержують під час реалізації тієї або іншої ідеї у процесі виконання різних проектів. Найважливішими результатами виконаних студентами проектів є: реалізований на практиці об'єкт проектування (виріб, послуга, захід), оформлений опис проекту (щоденник проектування або проектна тека), засвоєні у процесі проектної діяльності знання й уміння, розвинені особистісні якості та здібності.

Ефективність використання методу проектів на уроках трудового

навчання залежить від якості підготовки педагогів до організації та керівництва навчальним проектуванням. Це зумовлено тим, що засвоєння школярами нової інформації у процесі проектної діяльності відбувається у сфері проблемної невизначеності. Тому виникає необхідність проектування, організації та координації цієї діяльності учнів, які не мають великого досвіду самостійного виконання проектів [7].

До найтипівіших помилок, що допускаються вчителям, і яких слід уникати при використанні методу проектів у процесів навчання технології, належать: спрощене розуміння навчального проектування як якогось алгоритму, точно дотримуючись етапів якого, можна автоматично досягти навчальних цілей; виконання учнями проектів, формально побудованих лише на компонентах проектної діяльності, не створює у них мотивації до навчання, не сприяє формуванню вмінь самоосвіти і саморозвитку; організація виконання школярами одного проекту в навчальному році як підсумкової контрольної роботи; даний підхід до викладання технології порушує такі принципи проектного навчання як діяльнісної основи і системної організації навчального процесу, що передбачаються активне освоєння учнями знань і вмінь у процесі розробки й реалізації серії проектів, що ускладнюються; формальна організація проектної діяльності школярів, коли вони спочатку виготовляють вироби за зразком або запропонованими технологічними картами, а потім оформляють проектну теку; в цьому випадку не враховуються інтереси учнів, не розвиваються їхні проектні вміння і творчі здібності, у них стимулюється негативне ставлення до виконання проектів як до додаткової, непотрібної роботи.

Висновки. Такий чином, головне в організації проектної діяльності не обмежувати фантазію виконавців, створювати умови для самовираження, творчості. Спостереження за роботою студентів над проектами показали, що така діяльність захоплює їх, спонукає до пошуку необхідної інформації, аналогів, активізує генерування ідеї. За результатами проектної діяльності виготовляється портфоліо, куди розміщуються фото виробів. Набуті практичні та методичні навички під час систематизації роботи студентів над проектами та підготовлене за її результатами портфоліо є гарним методичним підґрунтям для організації проектної діяльності школярів на уроках трудового навчання. Упроваджуючи метод проектів на заняттях у педагогічних закладах вищої освіти, ми виходили з того, що такий методологічний підхід готуватиме майбутнього вчителя до застосування цього методу на уроках трудового навчання.

Список використаних джерел:

1. Скаткин М. Н. Проблемы современной дидактики / М. Н. Скаткин. – М. : Педагогика, 1980. – 268 с.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : [підручник для студентів, аспірантів та молодих викладачів вузів] / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
3. Мороз О. Г. Підготовка майбутнього вчителя : зміст та організація /

О. Г. Мороз, В. О. Сластьовін, О. І. Філіпченко. – К., 1997. – 1685 с.

4. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці / В. О. Моляко. – К. : Знання, 1989. – 84 с.

5. Паламарчук В. Ф. Як виростити інтелектуала : [посібник для вчителів і керівників шкіл] / В. Ф. Паламарчук. – Тернопіль : Навчальна книга, Богдан, 2000. – 152 с.

6. Освітні технології : [навч.-метод. посібник] / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська ; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 255 с.

7. Коломієць Д. Метод проектів у професійній підготовці вчителя трудового навчання / Д. Коломієць, В. Глуханюк // Педагогіка і психологія професійної освіти : науково-методичний журнал. – 2008. – № 4. – С. 93-101.